Position paper – Doelsturing in het 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn

Van kalenderlandbouw naar doelsturing
BO Akkerbouw en haar 14 leden willen gezond voedsel produceren binnen de wettelijke milieugrenzen, met maatschappelijke waardering en met rendement voor alle schakels in de keten. Vanuit die visie hebben BO Akkerbouw en haar leden gewerkt aan de Sectoraanpak Nitraat, waarin doelsturing het uitgangspunt is.
In het concept 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (APN) zet het ministerie van LVVN in op een koerswijziging naar bedrijfsgerichte doelsturing. Via een ingroeipad zal in 2026-2029 worden gewerkt aan een systeemomslag van middelvoorschriften naar doelvoorschriften gericht op de verbetering van de grondwaterkwaliteit. BO Akkerbouw en haar leden zijn positief over de rol die doelsturing krijgt in dit 8e APN.

Duidelijkheid en perspectief
Verschillende onderdelen van de doelsturingsaanpak in het concept 8e APN moeten nog worden uitgewerkt. Daardoor dreigt de invoering en gewenste verbetering van de waterkwaliteit vertraging op te lopen. We dringen erop aan om:

- dit najaar duidelijkheid te geven over de drempelwaarden voor N-mineraal. Dit is nodig zodat het voor telers mogelijk is om in te schatten of doelsturing in het ingroeipad een haalbare richting is;
- perspectief te bieden door ervoor te zorgen dat telers al snel uitzonderingen kunnen krijgen op generieke maatregelen. We pleiten ervoor om alle N-mineraalmetingen die vóór 2026 zijn uitgevoerd volgens het meetprotocol kunnen meetellen in het driejarig gemiddelde voor het verkrijgen van uitzonderingen op generiek beleid.

Aandachtspunten voor een uitvoerbaar 8e APN
De akkerbouwsector werkt constructief mee aan de verdere uitwerking van het 8e APN, zodat het inpasbaar is in de praktijk en het verdienvermogen van akkerbouwers en ketenpartijen behouden blijft. Belangrijke punten die wij het ministerie meegeven zijn:

- geef snel duidelijkheid over stikstofgebruiksnormen en maak daarbij gebruik van de beschikbare kennis over de uitspoelingsgevoeligheid van gewassen;
- maak het voor telers die goed scoren op doelsturing mogelijk om te bemesten conform het bemestingsadvies (dus gericht op bodemvruchtbaarheid en gewasbehoefte);
- vereenvoudig de vanggewasregeling door na alle consumptieaardappelen op zand- en lössgronden verplicht en zo snel mogelijk na de aardappeloogst een vanggewas in te zaaien en de korting op de stikstofgebruiksnorm bij inzaai na 1 oktober los te laten;
- sta bemesting van aaltjesonderdrukkende groenbemesters toe;
- vul de lijsten voor vang-, winter- en rustgewassen aan op basis van actuele inzichten, maar voer de komende jaren geen volledige herziening door;
- gebruik bestaande kennis uit onderzoek en praktijkprojecten (waaronder PPS-projecten en pilots) en de Commissie Bemesting Akkerbouw Vollegrondsgroenten (CBAV);
- maak bedrijfseffecten in de hele keten inzichtelijk, inclusief impact op verdienvermogen en voedselzekerheid, zodat dit meegewogen kan worden in beleidskeuzes;
- werk aan een bodembeleid in plaats van mestbeleid, waarin duurzaam beheerde landbouwbodems en bemesting naar behoefte centraal staan, in samenhang met water-, klimaat- en biodiversiteitsopgaven;
- bied handelingsperspectief aan telers, onder meer door vergoeding van N-mineraalmetingen, kennisontwikkeling en samenwerking tussen sectoren te stimuleren;
- werk samen met de sector aan een privaat geborgd datasysteem met publiek toezicht, waarin de teler zeggenschap heeft over de data en alleen de uitkomst (en niet de onderliggende gegevens) deelt met de overheid.

Een toelichting hierop en meer aandachtspunten zijn te vinden in onze volledige reactie op het concept 8e APN.